

Kodanikuks olemise stsenaariumid – näited projektidest

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Nüüd, kui oleme nii palju rääkinud sellest, mis peaks meie arvates kujundama Euroopa kodanikuõpetuse, on aeg seostada teooria praktikaga.

Järgmistel lehekülgedel on mõned näited sellest, kuidas kodanikuõpetus tegelikkuses toimub. Käesoleva osa eesmärk on abistada Teid tegevuste väljamõtlemisel, anda mõtteid selle kohta, millisest käsitlusviisist Teie töö võiks lähtuda ja milliseid meetodeid ja tehnikaid Te võiksite kasutada. Mitme stsenaariumi tutvustamisega anname Teile informatsiooni ja näiteid, mis ergutavad mõtlema ja aitavad Teil oma tööd paremaks muuta.

Oleme kogunud informatsiooni paljudelt inimestelt, kes töötavad erinevate projektidega kogu Euroopas. Mõned neist projektidest käsitlesid Euroopa kodanikuõpetust, teised keskendusid muudele asjadele, kuid hõlmasid ka probleeme, mis on seotud kodanikuõpetusega. Me ei ole meelega liigitanud projekte erinevatesse gruppidesse. Soovime, et loeksite kõikide kohta, kuna oleme veendunud, et igast projektist leiata midagi, mis on asjakohane ka Teie jaoks.

Siiski oleme püüdnud näidata, kui erinevaid tegevusi hõlmab Euroopa kodanikuõpetus. Räägime projektidest, mis käsitlevad näiteks inimesi, suuri rühmi, erinevaid probleeme, kunsti, sporti, väikesi paikkondi, rahvusvahelist tegevust, erinevas vanuses inimesi, erinevate võimetega inimesi, erineva sotsiaalse, usulise ja kultuurilise taustaga inimesi. Neid erinevaid projekte on juhtinud sama erinevad organisatsioonid, nii kohalikud, riiklikud kui ka rahvusvahelised, valitsusasutused ja valitsusvälised organisatsioonid, suured ja väikesed, palgatöötajatega ja vabatahtlikest koosnevad organisatsioonid.

On selge, et Euroopa kodanikuõpetust võivad anda erinevad inimesed erineval viisil ja erinevates olukordades. Seda võib käsitleda otseselt ja kaudselt, sellega võib tegeleda nii formaalne kui ka mitte-formaalne haridus. Kodanikuõpetust saab teostada ka mitmel muul viisil ja meie valitud näited on ainult mõned paljude seast. Näiteks näete õppevahendite osas, et palju edukaid projekte põhineb elektroonilisel suhtlemisel. Loodame, et ideede esitamine erinevates kontekstides inspireerib Teid siit käsiraamatust õpitut kasutama ja oma vajadustele kohandama.

Loodame, et järgnevad selgitused aitavad Teil leida teed läbi paljude näidete. Me ei paku tegevuste otseseid kirjeldusi. Me keskendume põhiideedele ja -tegevustele. Oleme püüdnud anda ka ülevaate projekti taustast ja kohalikust olukorrast. Iga stsenaariumi pealkirjaks on projekti nimi. Kus võimalik, on lisatud ka organisatsiooni nimi ja kontaktandmed ning lühike tutvustus.

Iga konkreetse projekti ja selle toimumiskoha juures kirjeldame üksikasjalikult paari projekti põhitahtku või osa. Projekti läbiviijad selgitavad, kuidas ja miks nad tegid just seda, mida nad tegid, ning seostavad oma tegevuse antud käsiraamatu teoreetilise poolega, tõstatavad küsimusi ja tutvustavad probleeme, mille üle edasi arutleda. Iga stsenaariumi lõpus on sõnastatud konkreetse näitega seotud probleemid ja asjaolud, millele tuleks tähelepanu pöörata Euroopa kodanikuõpetuse kavandamisel, teostamisel ja hindamisel. Selle eesmärk on aidata Teil leida paindlik ja mõistlik lähenemisviis, mis hõlmaks Euroopa kodanikuks olemise dünaamikat, kompleksust ja terviklikkust. Lisäülesandeid ja -meetodeid leiata käsiraamatu lõpus olevast õppevahendite osast.

Euroopa ja kodanikuks olemise ajalugu

kaasaegsed kodanikukäsitlused

Tulevikuarengud

Meie mõisteline raamistik

Euroopa kodanikuõpetuse kaasaegsed käsitlused

Meie nägemus Euroopa kodanikuõpetusest

Kodanikuks olemise stsenaariumid – näited projektidest

Näiteid lugedes analüüsige neist mõnda, kasutades eespool kirjeldatud mõistelise raamistiku sektoreid ja põhikompetentse. Millistele valdkondadele ja kompetentsidele tegevus keskendub? Mida on Teil nende kogemusest õppida?

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

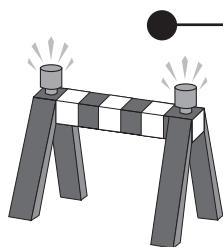
Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Moodustage väikesed rühmad. Iga rühm võtab ühe näite ja analüüsib seda mõistelise raamistiku sektorite ja põhi-kompetentside abil. Mõelge ka sellele, kui suures ulatuses vastas see näide paindliku tegevuse põhimõtetele (ja kas sellel oli ka mingi mõju?).

<p>Avalik arutelu ja võrgustikutöö</p>	<p>Puuetega Õpilaste Ühing (ADS) Dimitrija Marinkovića 5 11 000 Belgrad Jugoslaavia Tel: +381 11 496 409 Faks: +381 11 497 409 E-post: office@asdsyu.org Kontaktisik: Vladimir Čuk</p>
<p>Belgradis asuva Puuetega Õpilaste Ühingu eesmärgiks on puuetega noorte toetamine ja nende õiguste eest seismine.</p>	

2001. aasta märtsist juunini viis Puuetega Õpilaste Ühing koostöös kohalike organisatsioonidega läbi avalikud arutelud kuues Serbia linnas. Projekti peaesmärk oli anda puuetega noortele võimalus väljendada oma hoiakuid ja rääkida oma probleemidest ning püüda leida lahendusi kohalikul tasandil. Lisaks tahtsid korraldajad võrrelda puuetega inimeste olukorda Serbia erinevates piirkondades.

Praegu Serbias valitsevas ühiskondlikus ja poliitilises olukorras oli projekti ülesandeks luua infrastruktuur, millele tuleviku saaksid toetuda kampaaniad ja tegevused ning leida sobivad vahendid kodanikuks olemise mõiste tutvustamiseks.

Hiljutised poliitilised muutused ja sõjaaegse valitsuse langemine on teinud selgeks, kuivõrd suures ulatuses puuetega inimeste olukorra tõsidust kümnendi jooksul varjati. Sellele vaatamata ei võta kohalikud omavalitsused probleemide kuhjumise, raha- ja infopuuduse tõttu ette midagi olulist puuetega inimeste olukorra parandamiseks.

Igas piirkonnas on olemas puuetega inimeste organisatsioonid, mis on liigitatud ja kuhu kuulutakse puude tüübi alusel. Kuigi on olemas nii ametlikud kui ka mitteametlikud organid, kes nende organisatsioonide tööd kohalikul tasandil koordineerivad, toimub koostöö enamasti ainult sõnades. Kontaktid teiste valitsusväliste organisatsioonidega on harvad ja enamasti ebaproduktiivsed. Osaliselt on põhjuseks eelmise valitsuse suhtumine, puuetega inimeste sõltuvus riigist ja valitsusväliste organisatsioonide selles valdkonnas tegutsemise lühiajalisus.

Euroopa kodanikuks olemise mõistet võib Serbias vaadelda läbi inimõiguste prisma. Kuigi hiljuti muutus poliitiline süsteem ja olukord on hakanud paranema, ei ole muutused paljusid igapäevaelu probleemseid tahke puudutanud. Seda eriti seoses puuetega inimeste õigustega – füüsilised ja struktuurilised tõkked, ebamäärane seadusandlus, väike tööhõive, ebapiisavad võimalused head haridust saada ja ühiskonnas puuetega inimeste suhtes levinud eelarvamuste mõju. Probleemid, millega Serbia puuetega inimesed iga päev kokku puutuvad, nende ulatus ja paljusus ning ka nende rahuldamata põhivajaduste olemus ei ole võrreldav ühegi teise Euroopa riigiga. See tähendab, et probleemidega on peaaegu võimatu tegeleda otse ja sõnaselgelt. Seetõttu tutvustati programmis justkui „salamahti“ Euroopa kodanikuks olemise ideed, mille kohaselt tuleks saavutada puuetega inimeste inimõiguste tagamine ja nende probleemid lahendada.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Ülalkirjeldatud olukord tähendas, et oli vaja väga konkreetset lähene- misviisi, mille abil kaudselt tutvustada kodanikuks olemise mõistet.

Üks peamisi põhjusi, miks puuetega inimeste vajadusi ja õigusi eiratakse, on sihtrühmaga töötavate organisatsioonide vaheline nõrk suhtlemine ja koostöö. Käesolev projekt on esimeseks sammuks ühtsuse loomisel ja organisatsioonidevahelistest erinevustest ülesaamisel. Pärast seda, kui leiti kohalike valitsusväliste organisatsioonide hulgast partnerid ja asjast huvitatud üksikisikud, sai võimalikuks osutada kohalikele omavalitsusele suuremat survet, et nad pühenduksid rohkem kohalike probleemide lahendamisele ja tingimuste loomisele puuetega inimeste õiguste tagamiseks ning vajaduste rahuldamiseks vastavalt Euroopa standarditele.

Avalikud arutelud korraldati kõigepealt Belgradis, Nisis ja Novi Sadis, mis on Serbia suuremad linnad ja Kesk-, Lõuna- ja Põhja-Serbia (Vojvodina) keskused. Pärast seda korraldati arutelud väiksemates linnades – Krusevacis, Kragujevacis ja Suboticas, pidades silmas nende geograafilist asukohta ja olukorda (näit. majandus, põgenikud, mitmerahvuseline kogukond, elatustase).

Pärast kohtade väljavalimist, kus programm kavatseti läbi viia, otsis ADS kohalikke partnereid, kes aitaksid korraldada avalikke arutelusid ja toetaksid projekti ideed. Igal pool oli tegevuste järjekord sama.

- Sidemete loomine kohalike organisatsioonidega, kes tegelesid puuetega inimestega või olid projektist huvitatud.
- Töö kohapeal ja kohtumised kohalike organisatsioonide, ajakirjanduse ja kohalike omavalitsuste esindajatega ning asjast huvitatud inimestega, kes tahtsid toetada avalike arutelude korraldamist.
- Aruteludes osalejate leidmine ja arutelu teema kirjeldus.
- Mõned nädalad hiljem korraldasid kohalikud partnerid esimesed kohtumised ja arutelud.
- Kohtumiste ja arutelude käigus loodi alus kohalike organisatsioonide koostööks ja määratleti kõige valusamad puuetega inimestega seotud probleemid ning võimalikud lahendused neile probleemidele.
- Paar nädalat pärast arutelusid külastas ADS-i meeskond iga projektiga hõlmatud linna ja korraldas kohtumisi, et tegevdada projekti mõju.
- Pärast projekti lõppemist korraldati erinevates kohtades tegevusi, mille eesmärgiks oli koostöö tegevdamine ja kohalike organisatsioonide toetamine. Neljas linnas korraldati erinevatele rühmadele psühholoogiatöötod (osalised olid erineva puudega või puueteta inimesed) ja kõik linnad hõlmati ka hiljuti lõppenud meediakampaaniasse.

Tundub, et avalike arutelude projektil on kaugeleulatav mõju ja seda tõendab ka ADS-i filiaali asutamine Kragujevacis. Nüüd keskendub ADS-i tegevus Belgradist kaugemale, et levitada ühingu põhimõtteid ja tutvustada nende tegutsemisviisi. See võimaldab korraldada ka üleriigilisi projekte, mille mõju oleks veel suurem.

Arutluseks

- Kuidas ühendada puuetega õpilaste vajaduste analüüs ja suhete (taas)loomine marginaliseeritud rühmade ja ühiskonna/kogukonna vahel?
- Koostöö kohalike partnerite ja organisatsioonidega, mitte lahenduste pealesurumine.
- Näiliselt ühe probleemiga tegelemine, kuid tegelikult laiemate/sügavamate kodanikuküsimuste käsitlemine.
- Pikaajalise protsessi kavandamine, tegevus ja järelkontroll.
- Sobivas kohas ja sobival tasandil töötamine ja samm-sammult suuremate eesmärkideni liikumine.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
kõitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenariumid –
näited projektidest**

Kodanikuksõitlus

Beavers Arts on heategevuslik kunst- ja haridusorganisatsioon, mis asub Inglismaal Põhja-Staffordshire'is. Organisatsiooni eesmärk on inimeste, rühmade ja kogukondade elu arendamine ja rikastamine tegevuste kaudu, mis soodustavad kultuurilist demokraatiat. Siiani on erinevate rühmadega ja erinevates kohtades korraldatud palju projekte. Praegu käimasolevad projektid keskenduvad peamiselt varjupaigataotlejatele ja põgenikele ning sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatele noortele. Näiteks antakse projektide käigus praktilisi oskusi, tutvustatakse kogukonna ajalugu ja inimeste elulugusid, korraldatakse üritusi ja pidusid, antakse välja raamatuid, korraldatakse näitusi, tehakse videoid. Kõige rohkem kasutatakse rühmatööd, korraldatakse koolitus- ja muusikaüritusi, valmistatakse fotosid, seinamaalinguid, vimpleid, korraldatakse mälestusõhtuid ja kultuurivahetusüritusi ja palju muud, et suurendada sallivust ning tihendada inimestevahelist suhtlemist ja koostööd. Koostöös Itaalia partneri L'Arvicolaga korraldati rahvusvaheline noorte vahetusprojekt „Kõndides läbi akende“.

Beavers Arts

16-19 Barracks Square
Barracks Road
Newcastle under Lyme
Staffordshire ST5 1LG
England

Tel: + 44 (0)1782 717 326
Faks: + 44 (0)1782 717 190
E-post: beaversarts@aol.com

Kontaktisik: Gill Gill

Beavers Artsi töö tuumaks on nende arusaam sellest, mida tähendab olla kodanik.

See, kuidas meie kodanikuks olemist käsitleme, ei ole seotud rahvusega või patriotismiga ega isegi eurooplane olemisega. Protsess algab inimesest, toob välja kohustuste iseloomu ja püüab luua midagi piisavalt põhjapanevat, et muuta väiksemaks kohta, kuhu inimesed tõmbavad isiklikud piirid. Meie töö eesmärgiks on luua maailmakodanikke ja seda eesmärki silmas pidades jõuame kõige algusesse – piiride tõmbamine enda ümber.

Selle asemel, et käsitleda kodakondsust/kodanikuks olemist tingimuste, reeglite või kohustuste kogumina, on meie arvates tähtsam küsida inimeste arvamust ja uurida, millised on nende suhted neid ümbritsevate inimestega, kaasa arvatud need, kellega nad otseselt kokku ei puutu. Positiivne tegevus, kaasav mõtlemisviis ja see, et ollakse korralik kodanik, kasvab välja eneseväärikusest ja teiste suhtes avatud, usaldavast ja paindlikust hoiakust.

Igaüks meist määratleb ise oma huvide piirid. Kõige rohkem kannatanud ja nurjumisi kogunud inimestel ei ole nende piiride tõmbamine alati võimalik. Inimestel, kes teisi ei usalda, võivad seespool piiri olla vaid „mina ja minu partner“ või „mina ja minu pere“ või ka ainult „mina“. Väljaspool muutuvad asjad keerukaks, piirid ebaselgeks, identiteet küsitavaks. Mõned noored (ja ka täiskasvanud) laiendavad oma piire paikkonnale, jõugule, teiste jaoks suletud alamrühmadele või ka linnale, piirkonnale, rahvusele, rassile või usutunnistusele ning ka riigile (mille kodanik kas ollakse või mitte).

Kuhu see piir ka tõmmatud ei oleks, inimesed seovad end nendega, kes jäävad sissepoole piiri. Kergemal juhul koheldakse piiride sees olijaid paremini kui väljapoole jäävaid. Äärmuslikumatel juhtudel on liiga paljud valmis nende määratud piiridest väljapoole jäävaid mõnitama, ründama ja isegi tapma, või surema rühma eest, kelle liikmeks ennast peetakse.

Meie esimene ülesanne on toetuda inimeste loomupärasele võimele mõelda positiivselt ja olla suuremeelsed nende vastu, kes jäävad nende isikliku piiri sisse ja seejärel julgustada inimesi neid piire avardama, vaatama kaugemale iseendast, oma perekonnast, sõpruskonnast ning nägema teisi pigem oma piiride sees kui neist väljaspool olevatena. See on lõputu protsess, kuna pidevalt tekib juurde uusi rühmi, millega tuleb tegeleda.

Sümboolselt on meie ülesanne üsna kerge, kuigi kaugeleulatav – asendada „mina“ „meiega“, vähendada hüpoteetilist piiri „meie“ ja „nende“ vahel. Teoreetiliselt toetavad seda protsessi nii islamiusk kui ka kristlus ning ka mõned poliitilised tavad, kuid tegelikkuses võib truudus religioossetele või poliitilistele põhimõtetele pigem tõkkeid püstitada kui neid murda. Töötades erineva tausta ja erinevate uskumustega inimestega, püüame samaaegselt liikuda kahes suunas – esiteks, loominguilise eneseväljenduse abil tugevdada inimese „mina“ ja teiseks (samal ajal), konkreetsete inimestega suhtlemise abil suurendada usaldust teistesse.

See, mida me tegelikult teeme, on üpris proosaline – trummilöömine, mängud, koostöö, söömine, vestlemine, jalutamine. Aga lihtsalt tegemisest ei piisa. Maagia, mis muudab tavalise tegemise säravaks muutunud tegelikkuseks, on hoolimine – miski, mida budistid nimetavad mitteunustamiseks. Tegutseme selle põhjal, mida näeme. Puuduvad plaanid ja juhised, lihtsalt tuleb märgata...

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Veidi vähem juttu, veidi rohkem tegutsemist...

Nüüd räägime harjutusest, mida oleme oma tegevuses tihti kasutanud. Me nimetame seda „ruumi sisenemiseks“. Siinkohal kirjeldame, kuidas harjutust kasutati kahenädalase rahvusvahelise vahetusprojekti „Kõndides läbi akende“ esimeses etapis. Rühm koosnes igas suhtes väga erinevatest inimestest ning sinna kuulusid ka mõned üsna haavatavad ja vähese enesekindlusega noored.

Tahtsime alustada silmsideme loomisega, teistele otsa vaatamisega. See paneb sind ennast enesekindlamana tundma nii iseenda kui ka teiste silmis (ja need on kaks erinevat asja). Samuti saadakse rühmast julgust ja tugevust. Seda me teeme ju tihti – vaatame silma inimestele, kes kuuluvad meie rühma.

Harjutus algab tuttavast demokraatlikust lähtepunktist – ringist. Iga rühma liige astub ringi keskele ja on kohal (siseneb etenduse ruumi), peatub, vaatab igale rühma liikmele silma ja ütleb oma nime ning läheb siis tagasi oma neutraalsele kohale ringis. Tegevuse käigus on kõigil võimalus olla nii osatäitja kui ka publik.

Antud konkreetset juhul said inimesed ise valida, millal ringi keskele astuda, tavaliselt toimub see järjekorras. Vaatasin rühma liikmeid ja mulle tuli mõte, et ma ei saa neid sundida seda tegema. Peab lihtsalt teadma, millised on rühmal liikmete tunded sellel ajahetkel ja olema valmis oma plaane vastavalt sellele kohandama.

Meil on palju harjutusi, mis põhinevad samal põhimõttel. Sellise harjutuse eesmärk on luua tunne, et kõik on tegevusse kaasatud. Nii töötame kogu ringiga ning tuleb arvestada seda, kuidas Te suhtute teistesse ja kuidas teised suhtuvad Teisse.

Me ei arva hetkekski, et kui inimesed moodustavad ringi ja läbivad selle lihtsa harjutuse, siis nad kohe hakkavad teisi nägema uues ja paremas valguses. Aga usume siiski, et projektis, mille eesmärgiks on järk-järgult oskusi anda ja luua usalduslikku ning vaba õhkkonda, on see harjutus oluliste muutuste algus.

Lõpuks veel mõned hoiatussõnad – see harjutus on petlikult lihtne, kuid selle läbiviimisel tuleb arvestada paljusid konkreetse ürituse keerukaid ja pidevalt muutuvaid tegureid. Isegi juba järgmisel päeval sama rühmaga samas ruumis töötades ei ole miski enam samasugune.

Arutluseks

- Mida ja kuidas ei tohi teha?
- Töö inimestega.
- Demokraatlikud tavad.
- Oskuste arendamine.
- Rühmale reageerimine.
- Lihtsad meetodid, suured mõtted.
- Uurimine ja eneseareng.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitletused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenariumid –
näited projektidest**

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikukäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Malta tuleb (Lõuna- ja Põhja-Euroopa kohtuvad)

Valitsusvälise organisatsiooni Euromeet asutas 2000. aastal rühm noorsoovahetusprojektis osalenud inimesi. Organisatsiooni ei finantseerita riigieelarvest, kuid seda toetab osalise tööajaga kohalik noorsootöötaja. Organisatsioon asub Rootsis Husumis ja selle eesmärk on anda piirkonna noortele võimalus osaleda rahvusvahelistes vahetusprogrammides. Husum on erinevatest maa-dest pärit noorte kohtumispaik. Organisatsiooni kuulub 30 liiget, kes kavandavad vahetusi, loovad kontakte, osalevad kursustel ja tutvustavad piirkonna inimestele Euroopat.

Euromeet

Address: Euromeet, Billsta 1308A
S-894 91 Själeuvad
Tel: + 46 660 26 51 22,
+ 46 70 671 28 90
Faks: + 46 660 26 51 22
E-post: Euromeet@yahoo.se
või bensod@hotmail.com

Kontaktisik: Bengt Söderlind

Projekt, mida tutvustame, on viimane Euromeeti kolmest vahetusprojektist, mis tõi kokku peaaegu 40 Rootsi ja Malta noort. Projekti eesmärgiks oli uurida, millised on mandri põhja- ja lõunapiirilt pärit noorte erinevused ja sarnasused, ning tutvustada kultuurilise mitmekesisuse rikkalikkust ja mõjujõudu. Teemaks oli noored ja nende vaba aeg.

Mõlemad rühmad alustasid projekti kodus, kavandades erinevaid aruteluteemasid, näiteks kool, noorteorganisatsioonid, vaba aeg jne. Koostasime üldprogrammi, mida noored aitasid täiendada. Kui Malta rühm saabus, olime nendega kogu aeg koos. Esimene õhtu oli kultuuriõhtu, kus me tutvustasime meie piirkonna traditsioonilisi toite, muusikat jms. Malta noored olid ka mõningaid asju kaasa toonud. Õhtu kujunes kultuuridevaheliseks ürituseks ning selle käigus hakkasime aru saama, et paljud asjad tunduvad algul erinevad. Programmi käigus oli meil palju üritusi, me külastasime erinevaid kohti ja korraldasime arutelusid. Ühele üritusele kutsusime Rootsis suve veetvad maltalased. Malta noored seda ei teadnud. Ühel õhtul istusime ja sõime ja äkki tuli meie juurde poiss, kes hakkas nendega malta keeles rääkima. See oli üks viis näidata, et Euroopa võib olla väiksem, kui me arvame.

Nii töötades õpivad inimesed palju teise riigi ja ka enda kodumaa kohta. Ettevalmistus ja juhitud arutelud aitavad tutvustada Euroopat ja erinevaid organisatsioone.

Tulemused –meie rühm hakkas paljusid asju meie piirkonnas „uute silmadega“ nägema. Õppisime rohkem hindama seda, mida pidasime enesestmõistetavaks. Mõlemad rühmad tõdesid, et Rootsi ja Malta noored ei olegi nii erinevad ning et nende huvid on üsna sarnased. Paljud soovisid kohtuda teiste riikide noortega. Paljud rühma liikmed n.ö kasvasid projekti käigus palju. Nad pidid vastamisi seisma uue ja võõraga, kuid said ka aru, et on võimelised enamaks, kui oleksid arvanud. Sõlmiti palju eluaegseid sõprussidemeid.

Olen töötanud noortejuhina alates 1978. aastast. Töö käigus tuleb sageli aidata madala enesehinnanguga noori. Minu ülesandeks on neid juhendada ja leida teid nende enesekindluse suurendamiseks. Võin öelda, et kogu oma töötamise aja jooksul ei ole ma kohanud paremat vahendit kui kultuuridevaheline õppimine ja erinevatest kultuuridest pärit noorte kohtumised.

Kuigi projekti peamine eesmärk oli arendada noortes tunnet, et nad on Euroopa kodanikud, ja tutvustada teisi kultuure, leidis korraldaja, et ka inimeste isiklikku arengut puudutavad tulemused olid suurepärased. Allpool räägib ta sellest lähemalt.

Euromeetis kohtuvad erinevate oskuste ja võimetega noored. Mõned on head kirjutajad, mõned osavad kõnemehed, mõnel tuleb kavandamine ja lahenduste leidmine hästi välja jne. Näiteks isegi kui kellegi inglise keel ei ole eriti hea, on siiski palju, mida ta rühmatöös saab ära teha.

Kui alustame uue vahetusprojektiga, on kogu rühm töösse kaasatud kohe algusest peale (vahel oleme moodustanud ka väiksema rühma, kes tegevust kavandab). Rühma liikmed osalevad protsessis alates kavandamisest ja otsustamisest (ja sellega kaasas käivatest aruteludest) kuni tegeliku kohtumiseni ja projekti hindamiseni ning tulevikuplaanide tegemiseni.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Meie projektis on osalenud noori, kes olid alguses väga ebakindlad ja hoidusid nurka. Pärast projekti lõppemist olid nad sõna otseses mõttes nurgast välja tulnud ja selja sirgu ajanud, nagu tahaksid nad öelda: „Mina tegin seda!”

Selle saavutamiseks on võrdselt tähtsad kõik järgmised tegurid: tuleb olla osa rühmast; kõigil peab olema rühmas kindel ülesanne, kindel eesmärk; kõik peavad tundma, et nad kuuluvad rühma ja on kasulikud; kõiki tuleb toetada, kui nad peavad tegema midagi nende jaoks uut, mis võib algul tunduda heidutav, kuid mille kohta nad hiljem tõdevad, et nad suutsid seda.

Enne esimest vahetusprojekti Maltaga tuli mulle meie rühma arvates hullumeelne mõte – me peaksime korraldama inglise keele kursused. Rühma liikmed väitsid, et inglise keel on neil koolis kõige nõrgem õppeaine. Mina aga ütlesin neile: „Te peate rääkima ja end arusaadavaks tegema, mitte mõtlema õigekirjale ja grammatikale”. Oli hirmutav minna riiki, kus üheks ametlikuks keeleks on inglise keel. Aga kui me kohale jõudsime ja kuulsime, kuidas maltalased rääkisid, muutusid noored enesekindlamaks. Ühele poistest meeldis see niivõrd, et paari päeva pärast hakkas ta ise inglise keeles rääkima. Ta isegi suhtles kohvikutes kohalikega. Nägime, et ta oli palju „kasvanud” ning tagasi tulles ta isegi lõpetas edukalt kooli. Samuti oli huvitav kuulata meie rühma liikmeid, kes keeldusid kodus omavahel inglise keeles rääkimast. Maltal kasutasid nad ka omavahelises suhtlemises üha rohkem inglise keelt.

Veel üks asi, millest tuleks rääkida, on see, et peale vahetusprojekte ja nendega seotud tööd otsustasime tutvustada ideed ka teistele noortele. Õpetasime osalejatele avalikku esinemist, mis oli algul nende jaoks samuti hirmutav. Näen, et nüüd on nad palju enesekindlamad. Samuti on nad valmis endale kohustusi võtma – paljud töötavad vabatahtlikena noortekeskuses. Ning tänu positiivsetele tulemustele räägivad nad positiivselt oma kogemustest ja üha rohkem noori huvitub sellest.

Arutluseks

- Aktiivne osalemine – otsustamine ja protsessis kaasalõõtmine.
- Mis muudab Euroopa kodaniku teemaga seotud projekti kultuuridevaheliseks?
- Noorte tugevate külgede kasutamine ja arendamine.
- Kuidas igaüks saaks anda oma panuse ja kuidas seda hinnata?
- Inimestele väljakutsete esitamine ja nende võimete proovilepanek – kuid mitte liialt palju.
- Edasimineku edule toetudes.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

**Rahvusvahemustest pärit noorte kaasamise kaudu
kodanikuühiskonna arendamisse lõimimine**

Kohaliku Demokraatia Agentuur (LDA) on rahvusvaheline valitsusväline organisatsioon, mille eesmärgiks on toetada sõjast laastatud piirkondade kohalikke omavalitsusi ja kodanikke demokraatia ülesehitamisel võrgustikutöö ja teadmiste jagamise, avalike teenistuste taastamise, majandustegevuse, noorte osalemise, soolise võrdsuse ja teabe- ning eneseväljendusvabaduse soodustamise abil. Endises Jugoslaavias on 10 omavahel seotud kohaliku demokraatia agentuuri, kelle eesmärgiks on pluralistliku mitmekultuurilise ühiskonna ülesehitamine.

Horvaatias Sisak-Moslavina maakonnas toimuv projekt keskendub rahvusvahemustest pärit noorte kaasamise kaudu lõimimisele kodanikuühiskonna arendamisse.

**Kohaliku Demokraatia
Agentuur, Sisak**

S. i A. Radi_a 2a
44000 Sisak
Croatia
Tel: +385 44 521 227
Faks: +385 44 521 231
E-post: ldesk-si@sk.tel.hr <http://www.lda-sisak.hr>
<http://www.ldaaonline.org>

Kontaktisik: Tatjana Puškarić

1998. aastal alanud projekti esmaseks eesmärgiks oli luua võrgustik, mille abil viie hiljutisest sõjast laastatud linna erinevatesse rahvusvahemustesse kuuluvad noored saaksid suhelda, et teisi mõista ja enesekindlust kasvatada. Alustada tuli nullist ja võrgustik üles ehitada ühe aasta jooksul. Projekti alguses moodustati viis noorterühma (üks igas piirkonnas), kuhu kuulusid erinevast rahvusest ja erinevatest ühiskonnakihetidest pärit noored. Rühmi ühendas Sisaki noortekeskus, kuid nad töötasid ka iseseisvalt. Avaldati ühist uudislehte, korraldati koolitusi, suvelaagreid, kultuuriüritusi ja rahvusvahelisi üritusi.

Kohalikke olusid arvestades tundus korraldajatele, et eesmärkide saavutamine kuulub pigem ulmemaailma. Juba alustamine oli raske ...

Soovisime tuua kokku noored alles paar aastat tagasi sõja tallermaaks olnud viie väikse linna erinevatest rahvuskogukondadest ja luua võrgustik, mille abil noored saaksid suhelda, et teisi mõista ja enesekindlust kasvatada. Tahtsime, et nad seda teeksid, ja uskusime, et noored suudavad ehitada silla üksteisest eraldunud kogukondade vahele.

Projekti algul tundus kõik nagu ulmefilmis. Pärast mitmeid ametlikke esitlusi ja läbirääkimisi ametnikega saime lõpuks juurdepääsu soovitud rühmadele. Kogusime kokku koolinoored ja alustasime tööd, milles meil ei olnud mingeid varasemaid kogemusi (kuna sel ajal ja neis kohtades ei olnud meil lihtsalt selliseid võimalusi) ega praktilisi oskusi. Esimeseks sammuks oli töötubade ja koolituste korraldamine, arvutud koosolekud, telefonikõned, vestlused päeval ja öösel... reisimine ja ringikõndimine. Paari kuu möödudes lõime koostöö ja suhtlemise süsteemi. Iga noorterühm valis enda hulgast juhi ja esindaja. Seega muutus suhtlemine kergemaks ja odavamaks, sest selle asemel, et rääkida 20 ühest linnast pärit inimesega, saime lihtsalt helistada ühele.

Nüüd, kui meie rühmal oli täielikum ülevaade oma ülesannetest ja eesmärkidest, alustasime töötubade, väliluste, solidaarsusürituste, suvelaagrite, koolituste, näituste, kontsertide jms korraldamisega. Ideede voolu polnud kerge jälgida, kuid keegi ei tahtnud loobuda ühestki ettepanekust. Et jõuda suurema hulga inimesteni, avasime väikese teabepunkti, kus noored said kasutada internetti, lugeda Euroopa kohta, sirvida Euroopa ajalehti ja saada informatsiooni kõikidest meie üritustest ja eakaaslaste korraldatud üritustest teistes Euroopa riikides. Siit sai alguse ka üks projekti edukamaid algatusi - uudisleht. Varsti sai meie ühtsuse vaimus välja antud uudislehest „Tockica“ (Täpik) suhtlemisvahend ja arvamuste ning ideede vahetamise koht, kus kogu projekt muutus nähtavamaks.

Mida rohkem me töötasime, seda enam tegid ära noorterühmad ise ja seda vähem jäi meie ülesandeks. Me moodustasime meeskonna, kus austati üksteise mõtteid (mis ei tähenda, et me alati üksmeelele jõudsimel! Aga vastastikune austus ja usaldus olid olemas).

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Kuidas seda tehti?

Esimeseks eesmärgiks oli jõuda oma sihtrühmale lähemale, luua suhted ning õppida üksteist usaldama. Me ei tahtnud alustada raskete probleemidega (näiteks rahvuslik sallivus, vähemuste õigused, enesekindluse arendamine), kuid need jäid meie kaugemateks eesmärkideks. Tahtsime jõuda nende eesmärkideni kaudsamal teel - näidates, kuidas raskeid probleeme lahendada tegelikkuses. Selle asemel, et kohe kaugemate eesmärkideni püüelda, alustasime küsimustikust, mis hõlmas kõiki noorte huvisid ja vajadusi. Tulemused kinnitasid, et vaatamata sotsiaalsele taustale ja rahvusele on kõik noored huvitatud samadest asjadest (see ei olnud üllatav, kuid hilisemas tegevuses sai neid tulemusi edukalt kasutada). Vaatamata näilistele erinevustele huvitusid kõik noored seksuaalkasvatusest, soovisid rohkem teada narkootikumide ja narkomaaniaga seonduvast, soovisid rohkem muusika- ja meelelahutusüritusi. Me rääkisime neile sellest, kui sarnased nad on. See äratas neis uudishimu ja ühtekuuluvustunnet. Esmakordselt hakkasid nad aru sama, kui sarnased nad on, vastupidi sellele, mida täiskasvanud neile varem rääkinud olid. Tegevuste reklaamimiseks kasutasime ära ka ajalehed ja raadio. Iga päev avaldati midagi, mis toetas ja tähtsustas seda, millega me tegelesime. Ajakirjanduse abil löime nähtamatu ühisruumi juba enne, kui rühmad omavahel kohtusid.

Nüüdseks taipasid ka linnaisad, kui tähtis on meie töö, ja andsid meile ürituste korraldamiseks ruume. See oli midagi uut! Vastutasuks andsime oma parima ja leidsime sponsorid, kes annetasid meile arvutid, mille abil erinevates kohtades asuvad rühmad said koostada materjale, kujundada plakateid ja voldikuid, et eakaaslasti koondada. Selleks ajaks oli meie, korraldajate ülesandeks jäänud lihtne logistika, näiteks paberi ja liimi hankimine ja kohaletoimetamine. Kõike muud tegid noored ise. Ma ei ütleks, et kõik olid ühtmoodi südamega asja juures – mõned olid laisad, mõned liiga tagasihoidlikud, mõned jälle pealetükkivad, jäigad ja kangekaelsed. Aga me ei tahtnud nende iseloomu ja identiteeti muuta, kuna sõja ja selle tagajärgede tõttu oli neid sunnitud seda juba mitmeid kordi tegema. Nad rääkisid sellest, kuidas neid oli korduvalt reedetud, ja ma otsustasin olla väga ettevaatlik.

Nelja aasta pikkune raske töö on muutnud palju. Piirkonnas on nüüd noortejuhid, korraldatakse erinevaid tegevusi ja kursuseid, tehakse koostööd õiglasema ja sallivama ühiskonna ülesehitamisel.

Arutluseks

- Keskendumine rühmale ja samal ajal üldisele mõtlemine.
- Ümbruskonna teadvustamine.
- Aeg ja kannatlikkus.
- Kohustuste järk-järguline üleandmine.
- Osalejate huvidega arvestamine.
- Erinevad lähenemisviisid.
- Probleemide lahendamine kõikidel tasanditel – linnaisad ja osalejad.
- Ühisprojekti tähtsus.
- “Uudishimu äratamine”.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikukäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Noortealgatuste toetamine kohalikul ja Euroopa tasandil.

Luciole on mittetulundusühing, mille katusorganisatsioon on Prantsusmaal Bretagne'is asuv Manifeste ARA. Luciole annab inimestele ja eriti noortele võimaluse olla oma elu aktiivne juhtija ja osaleda ümbruskonna tegemistes.

Luciole eesmärgid on:

- noortele ja noorsootöötajatele suunatud toetus- ja koolitusprojektide korraldamine
- mitte-formaalset haridust ja kultuuridevahelist suhtlemist käsitlevates uuringutes/tegevustes osalemine

Luciole – Manifeste ARA kohalik võrgustik

Le Bois Grignon
56220 Malansac
France
Tel: + 33 297 43 41 32
E-post: luciole.ara@magos.com
või michtolacarvane@yahoo.fr

www.chez.com/manifesteara/luciole

Kontaktisik: Denis Morel

1999. aastal alanud noortealgatuse käigus on kasvanud noorte hulk, kes osalevad mõnes projektis selle kavandamisest kuni teostamiseni, algul kohalikul tasandil ja seejärel ka Euroopa tasandil. Projektil Michto la Caravane on nüüdseks partnerid Prantsusmaal, Tšehhi Vabariigis, Slovakkias, Rumeenias, Itaalias ja Portugalis ning nad kõik tegelevad inimeste kaasamisega kogukonna ellu.

Projekt sai alguse, kui neli 19-21-aastast noort inimest löid sideme Manifeste ARA võrgustikuga. Kuigi sel ajal ei olnud neil veel konkreetseid ideid, oli silmnähtav nende vajadus tegutseda, midagi ära teha ja oma koht leida... Niisiis alustasin nendega töötamist, et aidata neil paremini oma ideid sõnastada, iseenast tunda õppida ja oma teadmisi ja oskusi tunnetada. Teiseks sammuks oli ärgitada neid mõtlema, kuidas nad oma oskusi kasutada saaksid.

Sündis projekt Michto la Caravane. 2000. aasta suvel sõitis rühm läbi Bretagne'i, et tänavakunsti ja koolitusüritusi kasutades töötada kohalikega, panna nad tegutsema, koos midagi tegema...

Tegevuse eelnes paar kuud kavandamistööd – erinevate kohtade külastamine, et kaasata projekti kohalikke inimesi; töömeetodeid, projektijuhtimist ja ühiskondlikke suhteid käsitlevad koolitused.

Kasvas tahe jätkata ja 2001. aastal otsustasid nad minna kaugemale – Euroopasse. Viis kuud kestnud jõupingutused, materjalide ettevalmistamine ja rahaliste vahendite kogumine (nii kohalikul kui Euroopa tasandil) töid oodatud toetuse ja ettevõtmine võis alata. Senini oli kohtunud partneritega erinevatest riikidest, et teha ettevalmistusi Michto la Caravane saabumiseks. See oli tähtis, sest nad tahtsid saada algatuste platvormiks, mitte olla lihtsalt meelelahutusüritus. Michto oli ettekäändeks, et luua suhteid kohalikul tasandil ja aidata kohalikel kogukondadel organiseeruda. Ringreis algab sellel suvel.

Luciole töö põhineb veendumusel, et õppijad peavad olema aktiivsed osalised ja õpikogemus peab olema seotud tegeliku olukorraga. Edasi kirjeldab Denis lähemalt oma tööd selle rühmaga ja räägib, miks ta seda tegi.

Nagu öeldud, ei olnud see klassikaline kodanikuõpetus, vaid pigem tegevuskoolitus. Projekt on üks näide sellest, kuidas me töötame – koolitus tegelikus olukorras, kasutades osalejate mõtteid ja ideesid. Meie peamine eesmärk on julgustada inimesi ja eriti noori ühiskonnale kasu tooma ja oma keskkonna elus aktiivselt osalema (oma keskkonnaks võivad nad pidada küla, piirkonda, riiki, Euroopat, maailma...).

Kui ma alustasin tööd rühmaga, kavatsesime prooviks tegutseda esmalt kohalikul tasandil, kuid pidasime silmas ka võimalikku kaugemat eesmärki – Euroopasse minekut.

Tegevuskoolituse käigus uurisime projektijuhtimise kõiki tahke, omandasime haldusoskusi, uurisime kultuuridevahelist suhtlemist, arendasime noorte oskusi ja kujundasime ühiskondlikke hoiakuid. Noortega tuli töötada nii individuaalselt kui ka rühmas ja õpetamine oli informaalne.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Nad alustasid kohalikul tasandil. See toetab noorte võimustamise protsessi, annab neile soovi aktiivselt osaleda oma kodukoha elus ja propageerida oma väärtushinnanguid – seda, millised peavad nende arvates olema inimestevahelised suhted, milline on nende ettekujutus elust – ja nende eest seista. See on kodanikuõpetuse protsess!

Võite oma töötajatele korraldada sellel teemal abstraktseid koolitusi, kuid nendest pole kasu, kui need ei ole seotud noorte tegeliku eluga. Ja kui puutute kokku tegelikkusega, siis sisenete uude ajamõttmesse! Ei saa rääkida ainult ühenädalasest koolitusest, sest silmas tuleb pidada väga paljusid asju, kui tahetakse suurendada noorte enesekindlust ja lasta neil lõpuks iseseisvalt tegutseda! Selline töö nõuab kuudepikkust pidevat suhtlemist.

Aga üks asi on kindel. Me ei saa rääkida noorte tegelikust kodanikuks olemisest, kui püüame neid kaasata ainult noorsootöötaja või õpetaja juhitud projekti. See tähendab, et vaja on aega ja kannatlikkust. Samas on positiivne, et kui õpetate noori vabatahtlikke, siis õpetate ka teisi inimesi – kohalikke otsustajaid, teisi vabatahtlikke ja organisatsioonide liikmeid. Tegevuskoolitus puudutab paljusid inimesi!

Tulemused

Mina arvan, et kui noortele anda võimalus sellist tööd proovida, midagi saavutada nii enda kui ka nende kodukoha hüvanguks ja seda omal algatusel, siis nad tahavad seda uuesti teha. Nii just juhtuski pärast 2000. aasta Michtot. Prantsusmaal on nüüd (2002. aasta suvel) 50 noort (vanuses 18 kuni 30 aastat), kes on protsessiga seotud juba mitu kuud ja kes järgnevad karavanile.

Arutluseks

- Paindlik ja isikule suunatud töö.
- Protsessi seostamine õppimise tulemustega.
- Koostöö, mitte sund.
- Loomulik areng – paindlikkus.
- Tulemuste nägemiseks tuleb aega anda.
- Paljud väikesed sammud viivad kaugele.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu

kaasaegsed
kodanikuksäsitlused

Tulevikuarengud

Meie mõisteline
raamistik

Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused

Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest

Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest

Lõimitud Euroopa? Noorte seisukoht

OBESSU on õpilasorganisatsioonide Euroopa platvorm. OBESSU loodi 1975. aastal Dublinis ja praegu kuulub organisatsiooni 24 liiget kahekümnest riigist ning lisaks kontakt- ja vaatlajaorganisatsioonidele veel kümnest riigist. OBESSU esindab kooliõpilasi ning korraldab seminare, kus organisatsiooni liikmed saavad vahetada kogemusi ja luua Euroopa tasandil ühtseid kooliharidusega seotud tegevuskavasid. Järgnevalt tutvustame projekti, mis viidi läbi Saksa sihtasutuse "Friedrich Ebert Stiftung (FES)" ja üleriigilise õpilasorganisatsiooni "Bundeschülerinnenveretung BSV" koostöös.

OBESSU (Organizing Bureau of
European School Student Unions)

Westermarkt 2 5th floor
1016 DK Amsterdam
The Netherlands
Tel +31.20.6234713
Faks +31.20.6255814

obessu@obessu.org www.obessu.org

Kontaktisik:
Sinziana Radu

2001. aasta juulis toimus Berliinis nädal aega kestnud migratsiooni ja koolituse alane seminar.

Seminaril osales kokku kolmkümmend 16-20-aastast noort. Me soovisime, et osalejaid oleks nii Euroopa Liidu liikmesriikidest kui ka teistest Euroopa riikidest. Migratsiooni käsitlevate arutelude eesmärk oli tutvustada erinevaid migratsiooniga seotud probleeme Euroopa Liidus ja võrdlusena ka teistes riikides. Samuti pidid osalejad olema mõne õpilasorganisatsiooni liikmed.

Rahvusvahelise seminari eesmärgiks oli uurida, millised on migratsiooniga seotud probleemid Euroopas ja migratsiooni mõju koolile ning õpiprotsessile. Me rääkisime Euroopa lõiminguprotsessist ning sellest, kas see meeldib kooliõpilastele. Kui jah, siis milline peaks see lõiminguprotsess olema? Me tahtsime uurida, milline on kooliõpilaste ja õpilasorganisatsioonide osa lõiminguprotsessis. Uurisime, mis peitub väljendite „Euroopa idee“, „Euroopa kultuur“ ja „Euroopa kindlus“ taga. Küsisime, mida tähendab Euroopa kultuur või identiteet? Kas see on geograafiline mõiste? Või on see ajalooline idee? Kust on see väljend pärit? Kuidas määratleme seda, mis meis on ühist? Kuidas on Euroopa seotud noortega?

Seejärel vaatasime, kuidas migratsioon on mõjutanud meie kohtumispaika Berliini ja rääkisime rassismist ja ksenofoobiast koolides ja poliitikas – nähtustest, mis on tihti seotud migratsiooniga. Meie jaoks on migratsioon seotud kodakondsusega, sest migrantidel ei ole pahatihti kodanikega võrdseid õigusi. Sellele vaatamata peavad nad järgima samu seadusi, maksma samu makse ja kohanduma elukohariigiga. Aga migratsioon ei muuda ainult migrandi elu, see mõjutab ka tema tulevasi klassikaaslast, kellel on võimalus tundma õppida erineva taustaga inimesi.

Kasutasime osalusmeetodeid, näiteks väitlust, rühmatööd, teatrit, ekspertide arvamusi ja arutelusid nendega ning ka kogemuste vahetamist osalejate vahel, kes rääkisid oma riigi olukorrast ja sellest, mida nende kodumaal on ära tehtud. Ekspertid valiti mitte ainult nende erialaste teadmiste, vaid ka nende esinemis- ja osalejate kaasamise oskuse alusel. Igas programmi osas moodustati erinevad töörühmad ning neid juhtis ja nende nimel kõneles alati üks osalejatest. Mõnele töörühmale ei antud teemat ette, nad ootasid ära esimese arutelu tulemusel ja lasksid osalejatel määrata teema, mille üle sooviti arutleda.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

OBESSU propageerib aktiivset osalust ja Euroopa kodanikuks olemist.

OBESSU tegevuse peamine eesmärk on teha kooliõpilastest aktiivsed Euroopa kodanikud. Igal seminaril rõhutame, et eriti tähtis on Euroopa koostöö selles valdkonnas. Me tutvustame Euroopa Liidu institutsioone ja Euroopa Komisjoni ning Euroopa Nõukogu tähtsamaid dokumente. Ning oma igapäevatoos püüame neid institutsioone mõjutada ja teha kooliõpilaste hääl kuuldavaks Euroopa tasandil.

Peaaegu kogu meie töö põhineb ideel, et olles koolis aktiivne osaleja, saab õpilasest aktiivne kodanik ja me tahame, et meie õpilastest saaksid aktiivsed kodanikud. Või pigem, me tahame, et õpilased suudaksid olla aktiivsed ja loodame neid ergutada. Aktiivne osalus ei ole mitte ainult üks viise konverentsi programmi koostamiseks ja õpiprotsessi osa, vaid ka osa kodanike aktiivse ühiskonnas osalemise ideest. Meetodi üks tahk seisneb selles, et osalejad tunnevad, et nende osalus on oodatud, kasulik ja vajalik. See, kas osaleja on aktiivne, sõltub paljuski kasutatud meetodist ja seda teemat puudutava projekti puhul on osalusmeetodite valik väga tähtis.

Loomulikult ei tähenda kodanikuks olemine ainult Euroopa institutsioonide ja otsustusprotsesside tundmist. Vastupidi, koolidemokraatia on esmatähtis demokraatliku kodaniku arengus. Demokraatiat ei saa õpetada ainult teoorias, seda peab kogema varasest lapseeas alates. Kuna noortel ei ole veel õigust osaleda valimistel (üldvalimistel, piirkondlikel või kohalike omavalitsuste valimistel), siis peavad nad oma õigusi tundma õppima koolis. Tavaliselt on kool esimene riigiasutus, millega nad kokku puutuvad ja kui nad kogevad, et nende panus on oodatud ja nende osalemine teretulnud, siis jätkavad nad aktiivset ühiskonnaelus osalemist ka hiljem. Seetõttu aitab OBESSU luua õpilasorganisatsioonid kohtades, kus neid veel pole, ja toetab oma liikmeid võitluses kooliõpilaste õiguste eest ja demokraatliku kooli eest.

Mis puutub Euroopa kodanikuks olemisesse, siis OBESSU ja tema liikmed nõuavad, et igal kooliõpilasel oleks võimalus minna välismaale (pikemaks või lühemaks ajaks) vähemalt kord kooliaja jooksul. Vahetusprogrammide ja keeleõppe kaudu saab luua tunnet, et kuulatakse Euroopasse ja ollakse eurooplane. Me tahame, et Euroopa oleks kõikide ühiskonna, ajaloo ja filosoofiaga seotud ainete osa. Töötades oma liikmetega ja nende liikmetega, tahame näidata, et Euroopa on midagi enam kui ainult Euroopa Liidu institutsioonid, Euroopa ühisraha ja Euroopa ühisturg. Euroopa on meie elu erinevate tahkude osa ja tal on meie tuleviku kujundamisel tähtis roll.

Arutluseks

- Demokraatiat ei saa õpetada, seda peab õppima ja kogema.
- Milline peab olema õpikeskkond, kus saab „demokraatiat õppida“?
- Kuidas valida osalejaid, milliseid asjaolusid tuleks arvestada?
- Töö olemasolevate struktuuride raames.
- Teadmiste ja mõistmise tasakaalustamine tegevuse ja ideede ning arvamuste arendamisega.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Jalgpalli suvekool

Endises Jugoslaavia vabariigis Makedoonias alustasid 2000. aastal tegevust Avatud Rõõmu Jalgpallikoolid. Koolide tegevust toetas Taani Jalgpalliassotsiatsioon ning nende eesmärgiks oli spordirõõmu jagamine, rahvuslike ja sotsiaalsete tõkete purustamine ja parema ning demokraatlikuma ühiskonna ülesehitamine. Alates organisatsiooni asutamisest 1998. aastal Bosnia-Hertsegoviinas, on tema tegevus laienenud Makedooniasse, Serbiasse, Montenegrose ja Kosovosse. Organisatsioon tegutseb mitmel tasandil, pakkudes mitmesugust tegevust lastele, noortele, õpetajatele ja noorsootöötajatele. Tänapäevaks on organisatsiooni üritustel ja koolitustel osalenud enam kui 40 000 inimest.

Avatud Rõõmu Jalgpallikoolid

<http://www.openfunfootballschoools.org.mk/>

http://www.play-the-game.org/speeches/culture/football_schools.html

<http://www.uefa.com/uefa/News/Kind=524288/newsId=11058.html>

Jalgpalli suvekoolide korraldamine on üks organisatsiooni töö tähtsamaid tahke, kuid siiski on need ainult osa tervikprogrammist, mille eesmärgiks on sotsiaalsete pingete leevendamine piirkonnale iseloomulikus sõjajärgsete rahvustevaheliste suhete kontekstis. Korraldajad räägivad lähemalt, kuidas nende strateegia püüab lahendada kohalikke probleeme.

Jalgpallikoolid tegutsevad olukorras, mis ei soodusta just alati koostööd. Näiteks on vähe koole ja haridus-asutusi, kus tegeldakse rahvustevaheliste suhetega. Paljud asutused ja organisatsioonid, poliitilistest parteidest spordiklubideni, on jagunenud vastavalt rahvusele. Paljud piirkonna noored kasvavad üles, tundmata inimesi, kes elavad nende kõrval, ning see võib põhjustada tulevikus palju probleeme, kui neil ei ole võimalust tegutseda rahvustevahelisi piire ületades.

Tõkete ja takistuste ületamine on jalgpallikoolide peamisi ülesandeid ja eesmärke. Meie nägemuses on programm järgmine:

- vahend erinevast rahvusest ja erineva sotsiaalse taustaga õpetajate, juhtide, treenerite ja laste kokkuvii-miseks, nendevaheliste lõhede ületamiseks ja sotsiaalse ühtekuuluvuse soodustamiseks;
- projekt, propageerimaks demokraatlikke õpetuspõhimõtteid, mille abil lapsed saavad kogeda ühtekuulu-vust, teha koostööd, õppida mõistma üksteist ja seda, mis on spordi põhialused;
- abinõu projektis osalenud sadade kooliõpetajate ja jalgpallitreenerite suutlikkuse suurendamiseks.

2001. aasta hooajal viidi Avatud Rõõmu Jalgpallikooli tegevusi läbi vastavalt piirkonna strateegiale, mille eesmärgiks oli piire ületava (rahvustevahelise) ja rühmadevahelise (sageli vaenulikes suhetes olevate elanikkonnarühmade vahelise) koostöö soodustamine. Selleks oli vaja tagada, et kõigil kümnel instruktoritele, õpetajatele ja treeneritele korraldatud seminaril oleks võrdne arv osalejaid Bosnia-Hertsegoviinast, Make-dooniast, Serbiast ja Montenegrost ning et seminarid toimuksid kõikides projektiga hõlmatud riikides. Ka nelikümmend viis 2001. aasta Avatud rõõmu jalgpallikooli korraldati vastavalt sõpruslinna põhimõttele, st jalgpallikooli korraldasid ühiselt vähemalt kahe omavalitsuse jalgpalliklubid, noortejuhid ja treenerid, kes kuulusid erinevatesse ja pahatihti vaenulikes suhetes olevatesse elanikkonna rühmadesse.

Sellises olukorras tuleks rõhutada, et meil õnnestus korraldada Makedoonias neli piirkondlikku seminari instruktoritele, noortejuhidele ja treeneritele ning osalejaid oli kõikidest nimetatud riikidest. Samuti korral-dasime 14 jalgpallikooli sõja/kriisipiirkondades. Kõik jalgpallikoolid korraldati, järgides mitmerahvuselisuse põhimõtet, kuigi alati ei olnud kerge panna Makedoonia ja Albaania lapsi ühiselt tegutsema. Sõpruslinna põhimõte aga töötas suurepäraselt Bosnia-Hertsegoviinas ja Montenegros.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Jalgpalli suvekool on nädalapikkune programm, milles osalevad 8-14-aastased lapsed. Programmis võisid osaleda kõik lapsed sõltumata nende rahvusest, sotsiaalsest taustast või võimetest ja selle eesmärgiks oli lastele rõõmu valmistada ning lõhkuda sotsiaalseid piire.

Lapsed mängivad ühes meeskonnas, sõltumata nende soost, annetest või muudest erinevustest. Peamine idee seisnes selles, et osalemine pakuks rõõmu kõigile. Mängud ja harjutused olid üles ehitatud nii, et lapsed kogeksid ikka ja jälle rõõmu edust. Nädala jooksul elati jalgpallimaailmas. Siiski ei olnud meie eesmärgiks luua või otsida andekaid jalgpallureid, vaid pigem anda positiivseid kogemusi. Pallimängu ja spordi abil soovisime panna inimesi nii vaimselt kui füüsiliselt ületama neid paljusid nähtamatuid piire, mis siiani jagavad meie maad.

Sportliku tegevuse eesmärgiks oli kokku viia erinevatesse üksteise suhtes vaenulikult meelestatud rühmadesse kuuluvad inimesed ja luua ühine ruum, kus nad saaksid kohtuda, vaielda ja jagada rõõme. Siit omakorda saab alguse ka enesekindluse kasv ja põgenike ning vähemuste lõimumine.

Arutluseks

- Kuidas viia kokku inimesi ja rahvaid, kes tavaliselt omavahel ei suhtle?
- Kuidas ületada nendevahelisi tõkkeid?
- Töö mitmel tasandil.
- Osalejate valimine.
- Ühtsustunde loomine, kui domineerivad erinevused.
- Rõõmu kasutamine tõsise õpivahendina.
- Probleemidega tegelemine ei toimu alati teadlikult.
- Kuidas luua võrdsuse õhkkonda, mis oleks vaba konkurentstist?

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikukäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Filosoofiaõpe

Keskus toetab praktilisi ja teaduslikke teadmiste ja inimeste vastastikuse mõju, inimeste ja asjade vaheliste suhete uuringuid. Keskus ühendab kõikide ülikooli teaduskondade akadeemikuid. Uuringute kõrval korraldab keskus bakalaureuse- ja magistriõpet teadmiste ja inimhuvide filosoofiliste uuringute valdkonnas. Projektipõhise õpetamise ja õppimise abil julgustatakse üliõpilasi aktiivselt osalema neid ümbritsevas maailmas ning õppima tundma ühiskonda, selle sotsiaalseid ja ajaloolisi aluseid, institutsioone ja struktuure.

The Centre for Knowledge Science and Society

University of Newcastle
Herschel Building
Newcastle upon Tyne
NE1 7RU
England
Tel: +44 191 222 7302
Faks: +44 191 222 7361
<http://www.phil.ncl.ac.uk/>

Kontaktisik: professor Milan Jaros

Üliõpilane Hannah Perkins uuris oma lõputöös mõisteid „tõde” ja „teadmised” ning nendevahelisi suhteid. Ta rakendas oma teadmisi hariduse valdkonnas, esitades erinevaid küsimusi, nagu näiteks „Kuidas saab õpetaja esitada tõde?”, „Kuidas saab õpetada noori mõtlema?” ja „Miks me üldse inimesi harime?” Hannah’ õpiprotsess ja selle tulemused illustreerivad kodanikuõpetust, mis on keskuse õpetamismeetodite ja uuringute lahutamatuks osaks.

Projekti käigus kujundas Hannah nii oma arvamusi kui mõtteviisi. Järgnevalt räägib ta sellest, kuidas kursuse ülesehitus ja õpiprotsess teda selles aitasid.

Kui ma käisin koolis, ei seadnud ma eriti midagi kahtluse alla. See kursus on minu suhtumist muutnud. Nüüd vaatan tekste teise pilguga ja näen asju, millest ma varem poleks mõelnud.

Kursus aitab sul leida kohta, kuhu tahaksid jõuda. Ilmselt on see üks vabamatest kursustest üldse – ja seda igas suhtes. Sa võid teha, mida tahad, ja uurida seda, mis sind huvitab. Nii mahuka töö juures pead tegema midagi sellist, mis sind tõeliselt huvitab. See aitaski mul aru saada, et tahaksin õpetada. Kursus annab sulle vabaduse olla see, kes sa tahad olla. Mõnede jaoks on see raske, kuid see on tõesti kasulik. Neljasilmavestlused minu tööst innustasid mind ja oli suurepärase, et minu juhendaja sai aru, mis mind huvitas, ja aitas mul sellele keskenduda. Algul oli kõik üpris heidutav, kuid ma arvan et eelmise aasta projekt valmistas mind selleks ette.

Nüüd suudan palju paremini keskenduda tähtsatele, sest olen läbi töötanud nii palju ideesid ja mõtteid. Ma olen ka vist kõige korrastatuma eluga inimene, keda tean. Ma lihtsal pean olema, kui on nii palju tööd ja tähtaeg ukse ees. Paljud mu sõbrad on märkinud, et mul on nüüd väga praktiline mõtteviis, et ma suudan näha asjade teist poolt ja selgelt mõelda. See omadus on minus ilmnunud kursuse käigus. Minu arvates on need positiivsed omadused ja aitavad mind õpetajatöös.

Peamine probleem, mida ma oma projektis käsitleda tahtsin, oli: Kas ajatud teadmised on võimalikud? Sellest tulenevalt: Kuidas saab õpetaja esitada tõde, kui tulevikus seda tõeks ei peeta? Kasutasin kaasaegsete mõtlejate, näiteks Michel Foucault’ kontseptsioone ajas muutuvatest teadmistest. See tõi mind järgmise küsimuse juurde: Miks me harime inimesi? Küsisin endalt, kas sellepärast, et nad saaksid olla iseseisvad ja teha algupäraseid asju. Või on see sotsiaalse kontrolli vahend?

Mõnes suhtes olen pessimistlik, kuid arvan, et kui minus tekkisid need küsimused, siis aitab see mul olla kaasaegne õpetaja. Ma arvan, et lapsed teavad, kuidas kahelda ja kriitiliselt mõelda.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Filosoofia kraadiõppe programmis kasutatakse projektimeetodit aktiivse osalemise vahendina, et võimaldada üliõpilastel enda ja õpiprotsessi eest vastutada ja arendada aktiivse kodaniku oskusi.

FILOSOOFIA kraadiõppe peamine eesmärk on õpetada mõtlema, kasutama valikuliselt informatsiooni, millega meid iga päev üle kallatakse, ja luua mõistuslik alus meie identiteedile. Seda tehakse inimõistuse kõige silmapaistvamaid saavutusi uurides. Seda ei saa õppida akadeemilises eraldatuses, vaid tuleb kogeda praktikas. Sellise projektipõhise lähenemise eesmärk on arendada üliõpilastes oskust eraldada teadmised arvamustest tegeliku elu kontekstis ja arendada nende suhtlemisvõimet.

Kolme õppeaasta jooksul antakse üliõpilastele järk-järgult rohkem vabadust ja pannakse neile suurem vastutus. Viimasel aastal tegelevad nad peamiselt projektiga, mis võimaldab neil ühendada teadmised oma veendumustega ja tegeliku eluga. See on aktiivse kodaniku põhioskus. Õpiprotsessi aktiivne projektipõhine iseloom arendab enesejuhtimise oskust. Kuigi kursus tervikuna annab ka üldiseid oskusi, näiteks võime mõelda selgelt ja ratsionaalselt, oskuse informatsiooni töödelda ja seoseid luua, innustab projektitöö üliõpilasi olema originaalsed ja leidlikud ning ületama juhendaja arusaamade ja arvamuste poolt seatud piire. Samuti õpitakse kursuse ja projektitöö käigus paremini tundma võimu ja institutsioonide ülesehitust.

Projektitöö võimaldab juhendajatel keskenduda inimestele, nende vajadustele ja huvidele ning tegutseda vastavalt sellele ja kontekstile, milles töötatakse. Selline meetod on paindlik mitte ainult teemade, vaid ka tööstiili suhtes. Kuigi palju tööd tehakse iseseisvalt, ergutatakse üliõpilasi oma mõtteid teistega jagama, kas siis informaalset seminarirühmas või formaalse esitluse vormis. See õpetab neid esitama oma arusaamu ja mõtteid.

Arutluseks

- Kuidas soodustada kahtlemist formaalses ja mitte-formaalses hariduslikus õpikeskkonnas?
- Kuidas julgustada noori kahtlema oma ümbruses ja saadavas informatsioonis?
- Järk-järguline vastutustunde arendamine.
- Paindlik töö ja reageerimine inimeste vajadustele.
- Enesekindluse suurendamine vastutamisel ja otsustamisel.
- Ideede väljendamine ja arendamine.
- Kuidas aidata inimestel seostada oma tegevust laiemaga taustaga?
- Informatsiooni ja teadmiste tasakaalustamine võimete ja oskustega.
- Teadmistel ja mõtteviisil põhinevate väärtushinnangute kujundamine.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikukäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Euroopa Vahetusklubi	Francas + Nancy
Francas + Nancy on haridusühing, mis asub Nancy väheprestiizses rajoonis. Ühing korraldab vaba aja ja haridusüritusi. Ühing on osa suuremast riiklikust organisatsioonist. Ühingul on 7 töötajat, keda abistab tosinkond vabatahtlikku. Vahetusklubi teeb koostööd Rencontres Franco-Roumaines'iga, väikese vabatahtliku organisatsiooniga, mis edendab Prantsusmaa ja Rumeenia vahelist koostööd ja mitme kooliga Rumeenias Galatis.	11, rue Laurent Bonnevey 54 100 Nancy France Tel: +33 3 83 96 15 80 Faks: +33 3 83 98 69 14

Euroopa Vahetusklubi kasvas välja vahetusprojektidest ja koostööst, mis algas 1997. aastal. Täna on toimunud kolm vahetusprojekti, mille raames korraldati mitmeid üritusi, kuhu kaasati Nancy ja Galati inimesed. Nende projektide raames on korraldatud koolitusi animateuridele*. Töö eesmärgiks on pakkuda puuetega noortele võimalusi osaleda kultuuriüritustel ja tutvuda Euroopaga.

Kuigi Euroopa Vahetusklubi tegevustes on siin-seal käsitletud ka Euroopa kodanike kasvatamist, on kodanikuõpetus palju selgemalt väljendunud klubi pikemaajalistes eesmärkides ja tegevuses, isegi kui seda ei ole otseselt eesmärkides sõnastatud.

Projekt on laienenud mitmes suunas, mida algul ei osatud silmas pidada. Parema ülevaate andmiseks tutvustame kogu protsessi käiku.

Koostöö mõte sündis kahe inimese eravestluses. See juhtus ajal, kui Francas + Nancy otsis teid kultuuridevahelise töö intensiivistamiseks ning üks Galati kool oli asutanud Prantsuse klubi, et õppida prantsuse keelt ja tutvuda Prantsusmaa kultuuriga. Noorte vahel algas kirjavahetus. Vahetuse mõte tekkis noorte soovist kohtuda oma kirjasõpradega.

Kuna noortel oli raskusi ürituse finantseerimiseks raha leidmisega, toimus esimene vahetusüritus Rumeenias. Samas aga ei loobunud plaanist korraldada järgmisel aastal vastukülaskäik Prantsusmaale.

Külastuse kavandamise käigus õpiti tundma üksteise kodumaad, selle ajalugu, kultuuri ja ühiskondlikku olukorda. Prantsusmaal tuli üle saada perekondade kahtlustest, kes ei tahtnud eriti saata oma lapsi riiki, mida pahatihti aeti segi Jugoslaaviaga ja seetõttu seostati sõjaga. Seega tuli vanemaid informeerida. Pärast külastust, mille käigus lapsed elasid oma sõprade perekondades maapiirkondades ja rannikul, valmistasid prantsuse noored ette näituse ja koostasid oma kogemuste põhjal mälestusteraamatu. Nii loodi Euroopa Vahetusklubi, mille eesmärgiks oli jätkata vahetus- ja koolitusprojektide korraldamist. Organisatsiooni tulevikunägemus põhines esimese külastuse kogemustel.

Prantslaste huvide järgimiseks ja projekti finantseerijate nõudel viidi 1999. aasta vahetusprojekti läbi kindla teema raames ja selle üritused olid palju selgemalt üles ehitatud. Kogenud oma ala spetsialistid õpetasid noortele meediätehnikaid, mida kasutati mõlemal maal töötades ning Prantsusmaa ja Rumeenia vahel reisis. Tehti palju jõupingutusi, et kaasata projekti kohalikke inimesi. Osa ajast elati perekondades, Nancy korraldati peale külastust meediaesitlus ja näitus. Rumeenias korraldati täiendav programm töötajate koolitamiseks ning kaasati 120 last prantsuse ja rumeenia vabatahtlike juhitud ühe kuu jooksul toimunud üritustesse. Vaatamata rahanappusele toetuti kohalikele vahenditele, saadi abi osalejatelt ja nende peredelt ja kaasati nad aktiivselt ühiskonda puudutatavatesse väitlustesse.

Vahetusprojekti käigus käsitleti Euroopa kodanikuks olemise küsimust mitmest vaatenurgast:

- Euroopa ja Euroopa Liidu institutsioonide tutvustamine
- Noorte aktiivne osalemine meedia abiga
- Avastatu tutvustamine oma kodukohas
- Ümbritsevate inimeste kaasamine projekti ettevalmistusse ja läbiviimisse
- Reisimise jooksul suurenenud teadlikkus Euroopa geograafiast

* "animateur" on prantsuskeelne sõna, millega nimetatakse teatud eriala: need on inimesed, kes töötavad lastega või noortega ja korraldavad nende vaba aja ja/või haridustegevust, kaasa arvatud sport, kunst ja käsitöö. Teistes keeltes nimetatakse selliseid inimesi tavaliselt noorsootöötajateks.

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Kõik ei ole alati nii, nagu näib...

Vaatamata üldisele edule tuli vahetusprojekti korraldajatel ületada mitmeid takistusi. Näiteks lõpetati koostöö ühe organisatsiooniga. Edaspidi räägime lähemalt probleemidest, mille põhjuseks oli vahetusprojekti motiiv ja seega ka eesmärke puudutavate arvamuste erinevus. Probleemidest rääkides anname Teile mõned näpunäited selle kohta, mida ei tohi unustada projekti läbiviimisel.

Francas + Nancy eesmärgiks oli olla avatud kõigile ja mitte valida vahetusprogrammi osalisi rahaliste võimaluste alusel. Samuti oli väga tähtis, et noored oleksid aktiivselt kaasatud vahetusprogrammi hariduslike eesmärkide määratlemisse ja et nad näeksid eesmärke kodaniku seisukohalt. Üks Rumeenia partneritest kaotas need eesmärgid silmist, sest nende jaoks oli olulisem võimalus külastada lääneriiki. Selle põhjuseks oli ühiskondlik-poliitiline olukord ja rumeenlaste piiratud reisimisvõimalused. Seega nõustuti Francas + Nancy eesmärkidega kui reisi tingimustega, mitte ei nähtud neis projekti peamist väärtust. See viis vastuoludeni osalejate valimisel ja töösse suhtumisel ning lõpuks koostöö katkemiseni.

2000. aastal algasid Francas + Nancy ümberkorraldused, mis lõppesid 2002. aastal. Selle aja jooksul korraldati interaktiivne näitus eurost ja Euroopast, tehti koostööd mitmete valitsusväliste organisatsioonidega, ametiasutustega ja paljude piirkonna noortega. See võimaldas organisatsioonil jätkata piirkonna Euroopale avatumaks muutmist. 2002. aasta sügisel alustas klubi uuesti tegevust ja seadis endale uued eesmärgid.

Arutluseks

- Kas osalejate vajadused ja huvid toetavad Teie ideed? Kas need huvid on enam kui lihtsalt isiklikud?
- Kui lasete asjadel areneda osalejate huvisid silmas pidades, suureneb võimalus, et projekt on edukas. Mõelge, kuidas väiksemad üritused saaksid olla sissejuhatuseks suurematele ja keerukamatele projektidele.
- Mõelge sellele, millised takistused võivad kerkida Teie projekti teele. Milline on nende välistegurite mõju? Kas suudate jääda kindlaks projekti eesmärkidele? Kui mitte, kas tasub üldse jätkata?
- Kuidas saate hinnata nõudmisi ja töötada inimestega, kelle seisukohad erinevad Teie omadest?
- Kuidas saate tagada, et Teie projekt areneks vastavalt õpitule, osalejate vajadustele ja huvidele?
- Projekti partnerite valik – kas nad jagavad Teie eesmärke ja vaateid? Kas sellel on üldse tähtsust?

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikukäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

Noorte võimustamise projekt

„Päevalill“ – Rohujuuresandi Abikeskus on Horvaatia valitsusväline mittetulunduslik organisatsioon, mis asutati 1992. aastal vastusena sõjast laastatud piirkondade psühholoogilistele ja sotsiaalsele vajadustele. „Päevalill“ korraldab üritusi kuues Horvaatia piirkonnas, mille keskusteks on Zagreb, Varazdin, Pula, Knin, Topusko ja Petrinja.

„Päevalill“ on endale ülesandeks võtnud demokraatia edendamise, kodanike kaasamise ühiskonda, kogukondade arendamise, vabatahtliku töö ja ligimesearmastuse propageerimise, võrdsete võimaluste loomise ja kõikide inimeste kaasamise, sõltumata soost, usutunnistusest või rahvusest. Eesmärkide suunas liigutakse erinevate projektide kaudu, millest üks on noorte võimustamise projekt.

Sucokret – Centar za humanitarni rad

Avenija Dubrovnik
1010 000 Zagreb
Croatia

Tel: +385 1 6556 425
Faks: +385 1 6551 715

E-post: Zagreb@suncokret.hr

<http://www.suncokret.hr>

Kontaktisik:
Vesna Kajis

Neli kogenud noorsootöötajat kutsusid 2001. aastal kuutkümmet 16-23-aastast noort, peamiselt õpilased ja üliõpilased, osalema 9 kuud kestval mitte-formaalhariduslikul koolitusel. Koolituse eesmärgiks oli luua dünaamiliste ja hästi informeeritud noorte kodanike meeskond, kellest saaksid aktiivsed noorte/eakaaslaste juhid, kes jagaksid oma teadmisi ja kogemusi teiste noortega. Koolituse käigus tutvustati ülemaailmse vastastikuse sõltuvusega seotud probleeme, arendati juhioskusi ja enesekindlust, õpetati kavandama ja läbi viima ühiskondlikke üritusi ja projekte, mis kaasaksid noori oma kodukoha ja demokraatlike protsesside arengusse.

Kodanikuühiskonna loomine

Tegevuse eesmärgid:

- tutvustada osalejatele kodanikuühiskonna olemust ja elemente
- panna osalejad mõtlema selle üle, millised on takistused kodanikuühiskonna loomisel

Tegevus.

Osalejad jagunevad 4-6-liikmelistesse rühmadesse. Tegevuse esimeses etapis antakse igale rühmale 30 minutit, mille jooksul nad loovad ideaalühiskonna kirjelduse vastavalt sellele, mida rühma arvates tähendab kodanikuühiskond. Kui rühm on läbi arutanud, millisenad nad tahaksid oma ühiskonda näha, kujutavad nad oma ühiskonda joonisel. Rühm peaks arutlema järgmiste valdkondade üle: keskkond, elanikkond, valitsus-süsteem, kogukonna ülesehitus, teenused jne. Need valdkonnad tuleks kanda ka joonisele.

Iga rühm tutvustab teistele oma ühiskonnamudelit.

Järgmises etapis uuritakse nimetatud valdkondi süvitsi ja jätkatakse arutelu. Tegevuse juht (juhid) peaksid töötama kogu rühmaga ning käsitlema järgmisi küsimusi:

Tegevuse käik. Kas tegevus meeldis? Kuidas meeldis ühiskonnamudeli loomise protsess? Kas see oli demokraatlik? Miks see oli/ei olnud demokraatlik protsess? Kus tekkisid lahkarvamused ühiskonna ülesehituse üle? Kuidas need lahendati? Kas keegi võttis endale juhi rolli?

Loodud ühiskonnamudelite olemus. Kes vastutab korra, õigluse ja võrdsuse tagamise eest? Kes võtab vastu otsuseid? Kas erinevatel ühiskonnamudelitel oli ka midagi ühist?

Suhe osalejate isikliku kogemusega. Kas see ühiskonnamudel sarnaneb ühiskonnaga, kus te elate või on erinev? Millised on sarnasused ja millised on erinevused?

Mõisteline tase. Mis takistab kodanikuühiskonna arengut? Millest kodanikuühiskond koosneb? Mis on vajalik kodanikuühiskonna olemasoluks?

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Seda tegevust tutvustades tahaksime Teid ka hoiatada! Nagu üks läbiviijatest ütles: „Ma kardan, et see ülesanne on ainult väike osa vabatahtliku töö ja kodanikuühiskonnas osalemise õpetamisel ja selle tähtsus ei ole kuigi suur.“ Allpool selgitame, miks antud rühmas seda tegevust kasutati, ja räägime lähemalt taustast.

See tegevus oli üks väike osa koolitusest, milles osales rühm noori, kes kohtusid iga nädal ja võtsid osa 20 töötoast, mis keskendusid suhtlemisele, eakaaslaste juhtimisele, juhendaja rollile, loominguliste tehnikate kasutamisele, ühisele probleemide lahendamisele, inimõigustele, ühiskonna elus osalemisele, ühiskondlike tegevuste korraldamisele. Koolituse käigus kogutud teadmiste toetudes valmistasid noored ette ja viisid läbi uuringu, et määrata kindlaks oma kodukoha probleemid ning alustada ühiskondlike ürituste ja mini-projektide korraldamist.

Nimetatud harjutus, nagu ka kõik teised, oli kogemuspõhine ja interaktiivne. Õppimise ja teadmiste jagamise vahendina kasutati ühiseid kogemusi, mälestusi ja arutelusid.

Juhendaja: „Minu arvates on see tegevus kasulik sissejuhatuseks, et panna noored mõtlema oma osa üle kodanikuühiskonnas ja kodanikuühiskonna arengus. Me kasutame seda harjutust,

- kui töötame noortega, kes ei näe võimalust ühiskonnaelus aktiivselt osaleda, sest nende arvates on noored sellest kõrvale jäetud;
- kui me töötame ühiskondlikult passiivsete noortega;
- kui me soovime noortele teadvustada, et nad suudavad asju muuta;
- kui me soovime noori motiveerida ja võimustada, et nad asuksid tegutsema ja kavandama ühiskondlikke üritusi.“

Kõige väärtuslikum ja pikaajalisem tulemus oli see, et 15 projektis osalenud noort tundsid end piisavalt enesekindlalt, et hakata eakaaslaste juhtideks. Koos nelja kogenud töötajaga moodustasid nad viies erinevas linnas kaheksa uut rühma ning jagasid omandatud teadmisi ja kogemusi uue 9 kuud väldanud projekti käigus. See oli pöördepunkt, mis aitas „Päevalillel“ 2002. aastal laiendada projekti kolme uude piirkonda, kasutades lumepalliefekti – noored õpetasid teistele, kuidas saada aktiivseks kodanikuks ja arendada kodanikuühiskonda.

Arutluseks

- Aeg – realistlik ajakava.
- Inimeste kasutamine lumepalliefekti saavutamiseks.
- Kuidas saab sama tegevust edukalt kasutada erinevate inimeste puhul? Kuidas peavad töötajad end ette valmistama, et seda saavutada?
- Milliseid võimalusi saate anda noortele, et nad jagaksid omandatud teadmisi ja oskusi ja kasutaksid neid ka praktikas?
- Ärge laske projekti erinevate etappide lõpus hool raugeda!
- Kas kavandatud tegevused on osa tervikust, millel on kindel eesmärk ja mis areneb kindlas suunas, või on nad lihtsalt juhuslik kogum?
- – Kas tegevused on piisavalt avatud ja paindlikud, et vastata rühma vajadustele ja huvidele?

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksäsitlused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**

<i>Samm sallivuse suunas</i>	<i>Noortekeskus Izgrev (YCI)</i>
Noortekeskus Izgrev asub Sofias. Seda juhib viiest vabatahtlikust koosnev tuumik, keda toetab veel kolmkümmend varasemates üritustes osalenud noort vabatahtlikku. Keskuse tegevus toimub koolides, kus vabatahtlikud korraldavad narkomaaniat, suguhaigusi ja HI viiruse/ aidi ennetamist käsitlevaid koolitusprogramme.	Sofia, 1164, h.c Lozenetz, str. Kiril Vidinski 2 app.35, Bulgaria Malina Edreva - malina_edreva@abv.bg Elena Milanova - lenilaf@abv.bg Gergana Berova - berovs81@yahoo.com Daniela Furnadhieva - danielaf@dir.bg

Narkomaaniat ja HI viirust/ aidi käsitlevaid üritusi korraldati 2001/2002 õppeaastal kolme kuu jooksul. Peamine eesmärk oli vähendada 15-18-aastaste noorte riskikäitumist seoses narkootikumide tarvitamise ja suguhaigustega ning võidelda eelarvamustega. Sama tähtis eesmärk oli 30 osaleja koolitamine eakaaslaste koolitajateks ja nende abistamine laiemate hulkadeni ulatuvate programmide korraldamisel.

Esimene kohtumine ja koolitus toimus kohalikus hotellis pingevabas õhkkonnas. Pingevaba õhkkonna loomine oli eriti oluline, sest projekt tõi kokku erineva motivatsiooniga ja erinevas eas noored viiest koolist. Alustasime noorte teadmiste ja huvide väljaselgitamisest. See aitas meil otsustada, kuidas ja millisel tasandil üritusi korraldada. Kohandasime oma plaane rühma huvidele. Esimesel kohtumisel tutvustasime noortekeskust, selle eesmärgi ja rääkisime, mida me ootame projektilt „Samm sallivuse suunas“. Pärast motivatsioonimänge ja lühikest enesetutvustust jagati 30 osalejat viieks tööühmeks. Iga rühm valis endale koordinaatori, kellest sai rühma esindaja kogu projekti ajaks. Me rääkisime HI viirusest ja aidsist, tutvustasime fakte maailmast ja probleemi emotsionaalseid tahke ning lõime aluse elavaks aruteluks rühmades.

Pärast seda kohtusime kord nädalas meeskondade koordinaatoritega. Igal kohtumisel jagati teavet, arutleti ja osaleti mõnes tegevuses. Keskendusime peamiselt järgmistele probleemidele: kuidas uurida noorte kogukondi; kuidas hinnata nende vajadusi; kuidas kirjutada projekti pakkumusi. Iga meeskond pakkus välja erinevaid lähenemisviise – küsimustikud, iseloomustused, trükimaterjalid, mängud – ja aitas koordinaatoritel oma tööd süsteemselt edasi arendada. Lõpuks koostas rühm projekti kavandi. Meie arvates muutusid koordinaatorid selle aja jooksul palju küpsemaks.

Osalejate aktiivsus tegi meile samuti rõõmu. Kohtumiste ajal said nad omal algatusel tööd laiendada ja kaasata sellesse rohkem inimesi, mitte ainult oma klassikaaslast, vaid ka koolikaaslast ja kogu kogukonda. Samuti osaleti väga aktiivselt projektivälistel üritustel, näiteks 1. detsembril toimunud ühingu ANTI-AIDS üritusel. Koos Punase Ristiga levitati informatsiooni ööklubides ja tänavatel.

Projekt jätkus osaga, mida kõik olid oodanud – koolitusega. Noortekeskust abistasid selles kogenud juhendajad. Nad püüdsid osalejate tähelepanu mängude, muusika, arutelude ja vestlustega. Koolituse käigus räägiti ka tervishoiust ja haridusest üldiselt, aga kuna osalejaid huvitas kõige rohkem narkootikumide teema, siis keskendusime sellele. Seejärel tutvustati suguhaigusi ja räägiti riskikäitumisest. Õpilastele toodi palju näiteid tegelikust elust. Eraldi räägiti HI viirusest ja aidsist, millele järgnes huvitav erinevate olukordade simuleerimine. Noored olid haaratud tegevusse nii tegelikult kui ka emotsionaalsel tasandil.

Üks meie eesmärgi oli kaasata noored vabatahtlikena noortekeskuse Izgrev töösse ja meil oli edu!

T-kit käsiraamat
Euroopa kodanikuks
olemine

Programmi üks tähtsamaid tahke oli eakaaslaste õpetamise programmi loomine. Üks osalejatest räägib lähemalt, kuidas ja miks eakaaslaste õpetamisest sai programmi „Samm sallivuse suunas“ osa.

Eakaaslaste õpetamine ei ole Bulgaarias uus meetod. Minu arvates on see noorte õpetamisel ja vabatahtlikku tegevusse kaasamisel esmatähtis, sest nii suurendatakse noorte teadlikkust sotsiaalsetest probleemidest ja julgustatakse neid olema aktiivsemad. Siiski ei ole eakaaslastest aramusliidrite kasvatamine lihtne protsess. Silmas tuleb pidada paljusid asjaolusid, näiteks riigi majanduslik olukord, inimeste erinev mõtteviis, nende iga (teismeliseaastad on inimese elus kõige tundlikum aeg ja ka parim aeg eakaaslastest aramusliidrite kujundamiseks), tausta (kaasa arvatud usutunnistus ja perekonna mõju). Ma pean silmas seda, et kui seisate kolmekümnest õpilasest koosneva klassi ees, peate arvestama, et nad kõik on üksteisest täiesti erinevad ja Teil tuleb mingil moel luua nende vahele ühtsus. Isiklikult minu jaoks oli see ülesanne kõige raskem.

Projekt, milles osales 21 Sofia koolide käitumishälvetega õpilast, on hea näide tublide aramusliidrite kujundamisest.

See eksperiment tuletas mulle meelde, et õpilasest eakaaslaste aramusliidri kujundamisel tuleb arvestada järgmist:

- meeskonda peavad kuuluma erineva kogemusega noored
- noortega tuleb olla avameelne
- rääkige vabalt ja ärge varjake oma emotsionaalset sidet kõne all olevate probleemidega
- aidake noortel mõista, et igaüks meist on inimesena eriline ja igaühe arvamus on rühma kui terviku seisukohalt väga tähtis
- kasutage erinevaid meetodeid, mis ergutavad noorte loomingulisust ja võimaldavad neil ennast vabalt väljendada, näiteks mängu, luulet, joonistamist
- looge pingevaba ja sõbralik õhkkond
- motiveerige ja julgustage rühma liikmeid pidevalt
- olge valmis vastama erinevatele ja sageli segadusseajavatele küsimustele
- leppige sellega, et võib-olla ainult üks või kaks osalejat on valmis jätkama tegevust pärast koolituse lõppemist
- olge valmis ühe või kahega tööd jätkama, kaasake neid erinevatesse projektidesse ja aruteludesse, kust nad saavad informatsiooni
- ärge unustage, et see, kuidas Te noori kohtlete, kujundab nende käitumise, väärtushinnangud ja selle, kuidas nad tulevikus tööd alustades ise teisi kohtlevad

Ja lõpuks, ärge unustage, et noored aramusliidrid võivad anda Teile palju uusi ideid projekti pakkumuse kirjutamiseks, projekti ettevalmistamiseks ja muude materjalide koostamiseks.

Aruteluks

- Mis on Teie arvates oluline eakaaslaste õpetamise programmi kavandamisel?
- Kuidas tasakaalustada oskuste, teadmiste ja hoiakute arengut?
- Miks Te teete seda, mida teete?
- Kas suudate olla paindlik ja vastutulelik?
- Kuidas saate teisi ideede elluviimisel toetada?
- Millist tööõhkkonda soovite luua ja kuidas Te seda teete?
- Töö inimestega kui isiksustega.
- Rühma vajaduste ja huvide väljaselgitamine.

**Euroopa ja
kodanikuks
olemise ajalugu**

**kaasaegsed
kodanikuksõpetused**

Tulevikuarengud

**Meie mõisteline
raamistik**

**Euroopa
kodanikuõpetuse
kaasaegsed
käsitlused**

**Meie nägemus
Euroopa
kodanikuõpetusest**

**Kodanikuks
olemise
stsenaariumid –
näited projektidest**